

Svoboda učení

aneb **Alternativy k
současnému
školství**

Přednáší Urza
12. října
pro Spolek OKO

www.urza.cz

Kdo jsem?

- ❖ Otec, matfyzák, programátor, dříve podnikatel
- ❖ Učil jsem programování a matematiku.
- ❖ Jsem členem předsednictva Svobody učení.
- ❖ Zabývám se rolí státu ve společnosti.
 - » Píši, tvořím, spoluzaložil jsem a vedu Mises Institut.

Dnešní téma: Různé vzdělávací systémy

- ❖ Kořeny současného školství
- ❖ Existuje řada jiných vzdělávacích systémů.
- ❖ Proč a jak funguje samořízené vzdělávání?
- ❖ V čem spočívá skutečná svoboda ve vzdělávání?

Co od škol chceme?

- ❖ Vedení studentů ke zodpovědnosti za svůj život
- ❖ Rozvoj kritického myšlení studentů
- ❖ Podpora tvořivosti a kreativního myšlení
- ❖ Rozvíjení sebereflexe a samostatnosti

Co od škol chtěli jejich návrháři?

- ❖ Současná podoba školství vznikla v Prusku.
 - » Neskryvaný cíl v 18. a 19. století byla výroba vojáků.

Co od škol chtěli jejich návrháři?

- ❖ Současná podoba školství vznikla v Prusku.
 - » Neskryvaný cíl v 18. a 19. století byla výroba vojáků.
 - » Otevřeně deklarované požadavky zahrnovaly:
 - dril, poslušnost, nepřemýšlet a mechanicky konat rozkazy.

Co od škol chtěli jejich návrháři?

- ❖ Současná podoba školství vznikla v Prusku.
 - » Neskryvaný cíl v 18. a 19. století byla výroba vojáků.
 - » Otevřeně deklarované požadavky zahrnovaly:
 - dril, poslušnost, nepřemýšlet a mechanicky konat rozkazy.
 - » Odpovědí byl dnešní vzdělávací model.

Co od škol chtěli jejich návrháři?

- ❖ Současná podoba školství vznikla v Prusku.
 - » Neskryvaný cíl v 18. a 19. století byla výroba vojáků.
 - » Otevřeně deklarované požadavky zahrnovaly:
 - dril, poslušnost, nepřemýšlet a mechanicky konat rozkazy.
 - » Odpovědí byl dnešní vzdělávací model.

- ❖ Náš vzdělávací systém je navržen pro tyto účely.
 - » Inherentně v sobě obsahuje nástroje k otupování.

O co se tedy snažíme?

- ❖ Máme nástroj k tvorbě vojáků a zabíjení lidství.
 - » Vychovává lidi nepřemýšlet a slepě plnit rozkazy.

O co se tedy snažíme?

- ❖ Máme nástroj k tvorbě vojáků a zabíjení lidství.
 - » Vychovává lidi nepřemýšlet a slepě plnit rozkazy.
- ❖ Snažíme se ten nástroj použít k něčemu jinému.
 - » Upřímné snahy učitelů jsou odsouzeny k selhání.

O co se tedy snažíme?

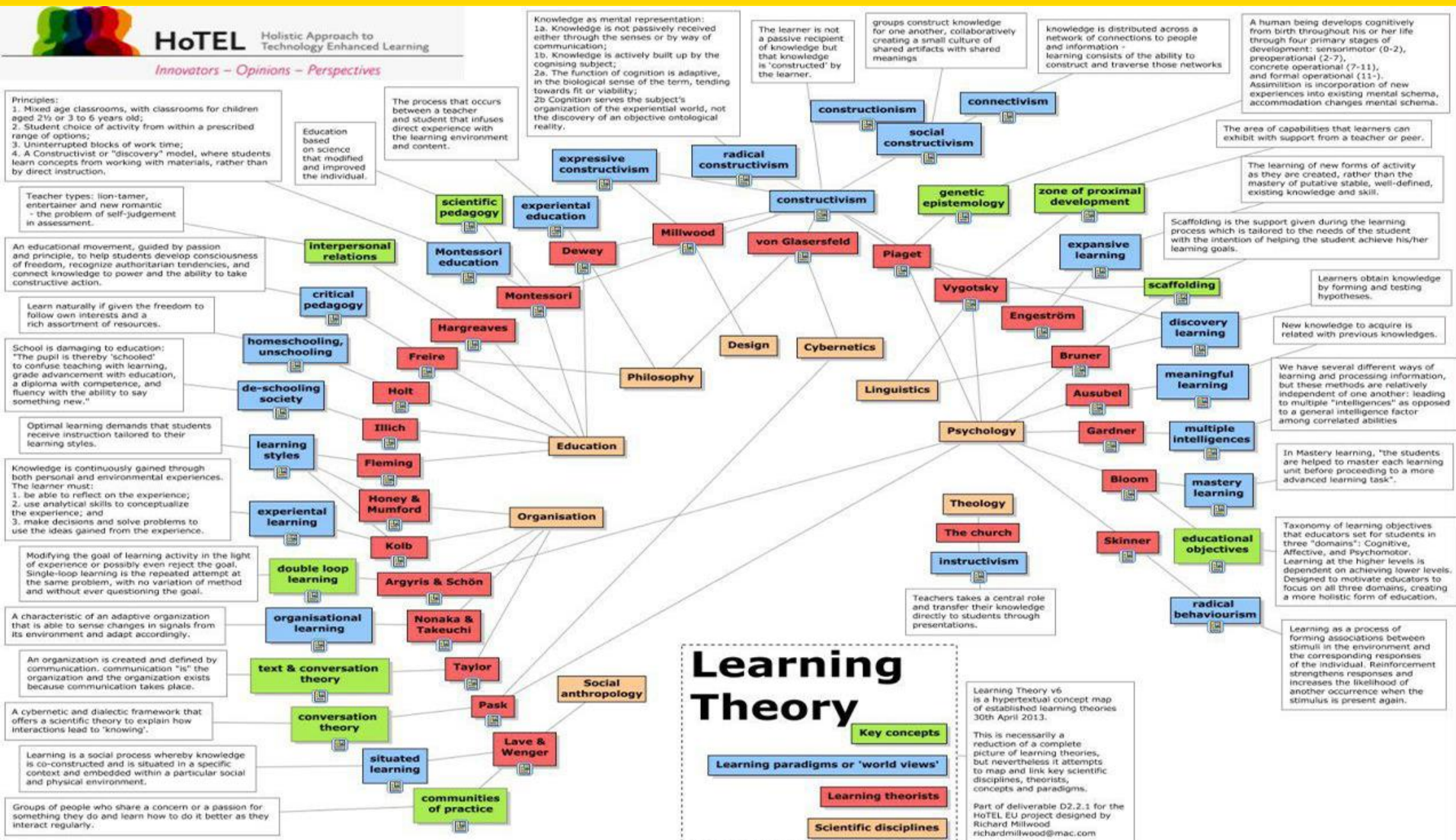

- ❖ Máme nástroj k tvorbě vojáků a zabíjení lidství.
 - » Vychovává lidi nepřemýšlet a slepě plnit rozkazy.
- ❖ Snažíme se ten nástroj použít k něčemu jinému.
 - » Upřímné snahy učitelů jsou odsouzeny k selhání.
- ❖ Jde o špatně zvolený nástroj; slouží k opaku.
 - » Je to jako snažit se upravit kladivo k čištění zubů.

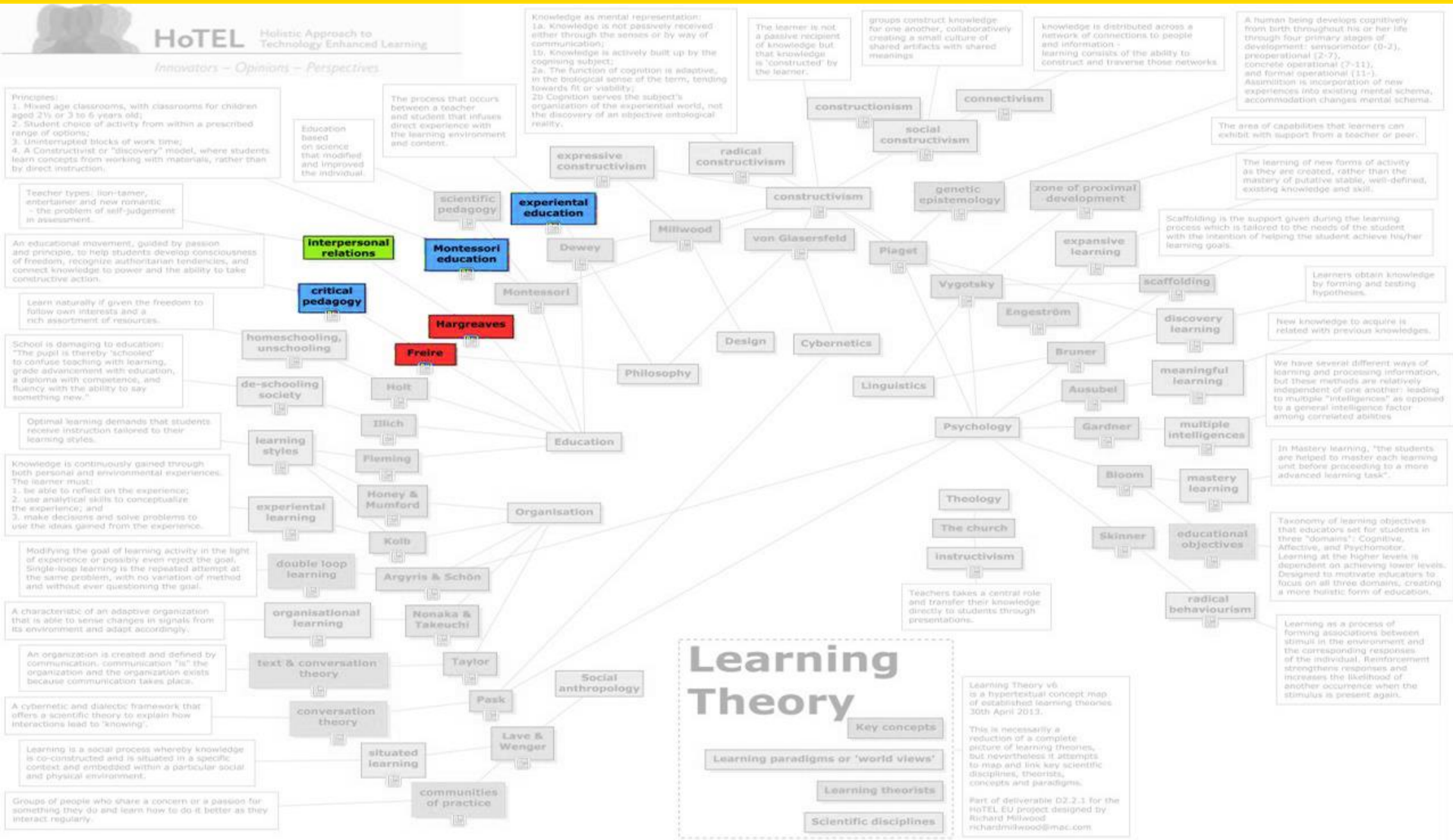
Modely učení (se)

HoTEL Holistic Approach to Technology Enhanced Learning
Innovators – Opinions – Perspectives

Modely učení v českém školství

- ❖ Šikana je velký problém celého školství.
 - » A i zde je prý dost zásadním tématem.

- ❖ Šikana je velký problém celého školství.
 - » A i zde je prý dost zásadním tématem.
- ❖ Má mnoho různých příčin.
 - » Jedna zásadní je však inherentní součástí systému.

- ❖ Šikana je velký problém celého školství.
 - » A i zde je prý dost zásadním tématem.

- ❖ Má mnoho různých příčin.
 - » Jedna zásadní je však inherentní součástí systému.

- ❖ Šikanu extrémně podporuje věková segregace.
 - » Přirozeně si totiž slabší děti hrají s mladšími.

Představte si školu...

❖ Bez...

» ...vyučovacích hodin, tříd a vnucených autorit

Představte si školu...

❖ Bez...

- » ...vyučovacích hodin, tříd a vnucených autorit
- » ...věkové segregace (předškoláci až „maturanti“)

Představte si školu...

❖ Bez...

- » ...vyučovacích hodin, tříd a vnucených autorit
- » ...věkové segregace (předškoláci až „maturanti“)
- » ...nutnosti se učit, písemek, zkoušení, hodnocení

Představte si školu...

❖ Bez...

- » ...vyučovacích hodin, tříd a vnucených autorit
- » ...věkové segregace (předškoláci až „maturanti“)
- » ...nutnosti se učit, písemek, zkoušení, hodnocení
- » ...nucené účasti, sledování absencí

Představte si školu...

❖ Bez...

- » ...vyučovacích hodin, tříd a vnucených autorit
- » ...věkové segregace (předškoláci až „maturanti“)
- » ...nutnosti se učit, písemek, zkoušení, hodnocení
- » ...nucené účasti, sledování absencí

❖ S...

- » ...bohatým prostředím (interiér i exteriér)

Představte si školu...

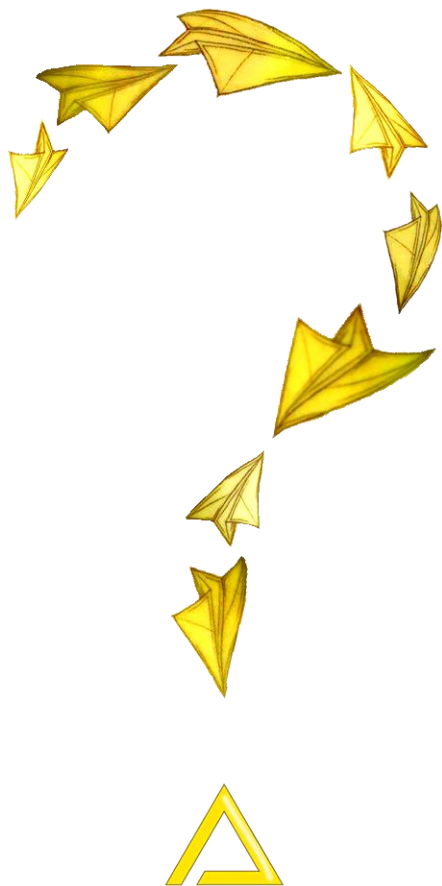
❖ Bez...

- » ...vyučovacích hodin, tříd a vnucených autorit
- » ...věkové segregace (předškoláci až „maturanti“)
- » ...nutnosti se učit, písemek, zkoušení, hodnocení
- » ...nucené účasti, sledování absencí

❖ S...

- » ...bohatým prostředím (interiér i exteriér)
- » ...rovným rozhodováním všech (dětí i dospělých)

Krátká diskuse?

- ❖ Mohlo by něco takového v praxi fungovat? Vycházeli by z takové školy negramotní lidé? Co kdyby děti jen seděly u počítačů?
- ❖ Nestihnu-li reagovat na všechny vstupy, prosím, opět se přihlaste v diskusi na konci přednášky.

Takové školy vážně existují!

- ❖ Ve svobodných školách vyrostly generace dětí.
 - » To znamená, že už máme docela dobrá data.

Takové školy vážně existují!

- ❖ Ve svobodných školách vyrostly generace dětí.
 - » To znamená, že už máme docela dobrá data.
- ❖ Problémy s šikanou jsou tam minimální.
 - » A pokud ano, dokáží je řešit; nikde nepřetrvávají.

Takové školy vážně existují!

- ❖ Ve svobodných školách vyrostly generace dětí.
 - » To znamená, že už máme docela dobrá data.
- ❖ Problémy s šikanou jsou tam minimální.
 - » A pokud ano, dokáží je řešit; nikde nepřetrvávají.
- ❖ Absolventi svobodných škol jsou velmi úspěšní.
 - » Kupodivu nejen v životě, ale i na univerzitách.

Svobodné školy

❖ Escuela Moderna (1901-1906), Francisco Ferrer

Svobodné školy

- ❖ Escuela Moderna (1901-1906), Francisco Ferrer
- ❖ Summerhill (1921), Alexander Sutherland Neill

Svobodné školy

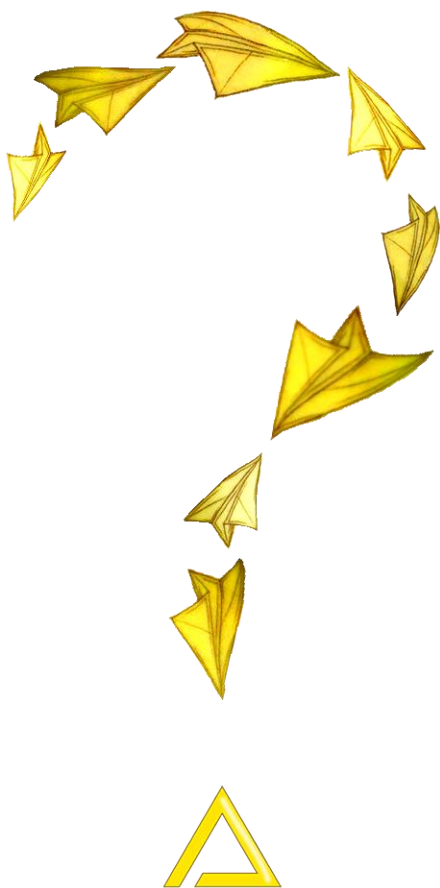
- ❖ Escuela Moderna (1901-1906), Francisco Ferrer
- ❖ Summerhill (1921), Alexander Sutherland Neill
- ❖ Sudbury Valley (1968), manželé Greenbergovi
 - » Zajímavá data a studie od psychologa Petera Graye.

Svobodné školy

- ❖ Escuela Moderna (1901-1906), Francisco Ferrer
- ❖ Summerhill (1921), Alexander Sutherland Neill
- ❖ Sudbury Valley (1968), manželé Greenbergovi
 - » Zajímavá data a studie od psychologa Petera Graye.
- ❖ Podobných škol jsou po světě desítky.

Krátká diskuse?

- ❖ Svěřili byste do takové školy své dítě? Pokud ne, proč ne? Myslíte si, že je špatné, aby takové školy vůbec existovaly?
- ❖ Nestihnu-li reagovat na všechny vstupy, prosím, opět se přihlaste v diskusi na konci přednášky.

To by přece nemělo fungovat

- ❖ Ten model je přece na první pohled nesmyslný!
 - » Sám jsem jej zprvu vnímal jako absurdní.

To by přece nemělo fungovat

- ❖ Ten model je přece na první pohled nesmyslný!
 - » Sám jsem jej zprvu vnímal jako absurdní.
- ❖ Proč se to lidem (a hlavně učitelům) tak zdá?

To by přece nemělo fungovat

- ❖ Ten model je přece na první pohled nesmyslný!
 - » Sám jsem jej zprvu vnímal jako absurdní.

- ❖ Proč se to lidem (a hlavně učitelům) tak zdá?

- ❖ Protože mají zkušenosti ze současného školství.
 - » Děti toto školství poznamenává a demotivuje.
 - Říká se, že zotavení trvá tak dlouho jako poškození.

Proč to funguje?

- ❖ Děti samy o sobě nevzdorují; chtějí poznávat!
 - » Prvňáčci se těší do školy; nechut' přijde až potom.
- ❖ Pokud je k ničemu nenutíme, objevují rády.
 - » Pochopitelně v různém sledu a tempu, ne podle nás.

Proč to funguje?

- ❖ Děti samy o sobě nevzdorují; chtějí poznávat!
 - » Prvňáčci se těší do školy; nechut' přijde až potom.
- ❖ Pokud je k ničemu nenutíme, objevují rády.
 - » Pochopitelně v různém sledu a tempu, ne podle nás.
- ❖ Umět číst a psát je výhodné, netřeba donucení.
 - » V svobodných školách se to děti učí v různém věku.

Odpovědnost

❖ Jak učit dítě převzít odpovědnost za svůj život?

Odpovědnost

- ❖ Jak učit dítě převzít odpovědnost za svůj život?
- ❖ Jediným způsobem: **Přenechat mu ji!**

- ❖ Jak učit dítě převzít odpovědnost za svůj život?
- ❖ Jediným způsobem: **Přenechat mu ji!**
 - » A to doopravdy, i s následky; nikoliv iluzorně.
 - Doopravdy přenechávat (i důležitá) rozhodnutí na dítěti.
 - Čím víc dítě rozhoduje v šesti, tím odpovědnější je ve dvanácti i dál.
 - „Nechci, aby mé děti byly idioti; nedělám z nich tedy idioty.“

- ❖ Jak učit dítě převzít odpovědnost za svůj život?
- ❖ Jediným způsobem: **Přenechat mu ji!**
 - » A to doopravdy, i s následky; nikoliv iluzorně.
 - Doopravdy přenechávat (i důležitá) rozhodnutí na dítěti.
 - Čím víc dítě rozhoduje v šesti, tím odpovědnější je ve dvanácti i dál.
 - „Nechci, aby mé děti byly idioti; nedělám z nich tedy idioty.“
- ❖ Je šestileté dítě dost staré, aby si vybralo školu?

Amikace

- ❖ Antimanipulativní edukace; partnerský vztah
 - » Někdy bývá nazývána opakem pedagogiky.
- ❖ Starám se o sebe, pracuji na sobě; dítě neřídím.
 - » Jdu příkladem a nechávám ho, ať si vezme, co chce.

Amikace není „cohcárna“

- ❖ Antimanipulativní edukace; partnerský vztah
 - » Někdy bývá nazývána opakem pedagogiky.

- ❖ Starám se o sebe, pracuji na sobě; dítě neřídím.
 - » Jdu příkladem a nechávám ho, ať si vezme, co chce.

- ❖ **Není to cohcárna, ale rovný vztah!**
 - » Nejsm pánem dítěte, ale ani ono není mým pánem.

Doma, nebo ve škole?

- ❖ Amikace je dle mého názoru dobrá.
 - » **Plně respektuji, chce-li někdo vychovávat jinak.**

Doma, nebo ve škole?

- ❖ Amikace je dle mého názoru dobrá.
 - » **Plně respektuji, chce-li někdo vychovávat jinak.**
- ❖ Je v pořádku zvolit pedagogiku místo amikace.
 - » **Není ale v pořádku k tomu nutit druhé!**

Doma, nebo ve škole?

- ❖ Amikace je dle mého názoru dobrá.
 - » **Plně respektuji, chce-li někdo vychovávat jinak.**

- ❖ Je v pořádku zvolit pedagogiku místo amikace.
 - » **Není ale v pořádku k tomu nutit druhé!**

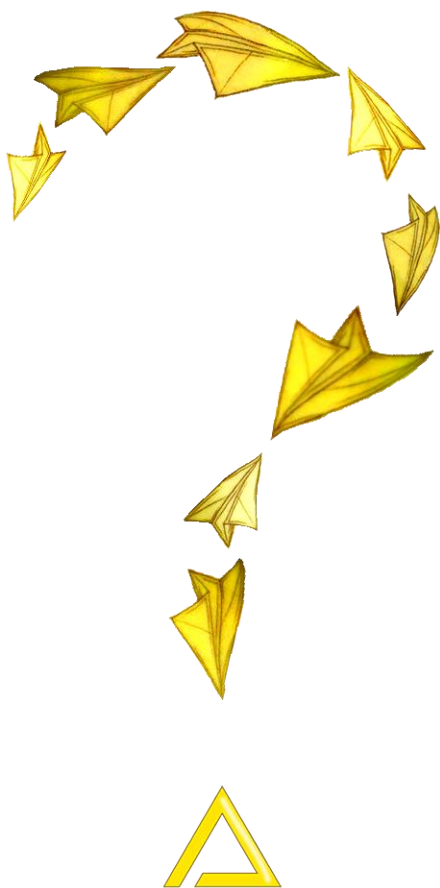
- ❖ Pedagogika v povinné škole je hrubý nerespekt.
 - » Přesto učitelům nic moc jiného nezbyvá.

Na půli cesty

- ❖ V ČR jsou svobodné školy nelegální.
- ❖ Některé se k tomu však snaží přiblížit.
- ❖ Jsem za to velice rád a tyto školy mají mé díky.
- ❖ Přesto se zdá, že to jde jen těžko dělat „napůl“.
 - » Rozdíl mezi skutečnou svobodou a iluzí je velký.

Krátká diskuse?

- ❖ Domníváte se, že jsou svobodné školy vhodné pro všechny děti? Já se k tomu vyjádřím za chvíli, ale zajímají mě Vaše názory.
- ❖ Nestihnu-li reagovat na všechny vstupy, prosím, opět se přihlaste v diskusi na konci přednášky.

Nic není vhodné pro každého

- ❖ Neexistuje vzdělávání vhodné pro každého.
- ❖ Tedy ani svobodné školy nejsou pro kohokoliv.

Nic není vhodné pro každého

- ❖ Neexistuje vzdělávání vhodné pro každého.
- ❖ Tedy ani svobodné školy nejsou pro kohokoliv.
- ❖ Všichni víme, že lidé jsou různí.
- ❖ Proč tedy máme jednotný vzdělávací systém?

Centralizované vzdělávání

- ❖ Požadavků na vzdělávací systém je spousta.
 - » Jsou často protichůdné, ale zároveň oprávněné!

Centralizované vzdělávání

- ❖ Požadavků na vzdělávací systém je spousta.
 - » Jsou často protichůdné, ale zároveň oprávněné!
- ❖ Jeden centralizovaný systém jim nikdy nevyhoví.
 - » Vždy to bude pro někoho špatně.

Centralizované vzdělávání

- ❖ Požadavků na vzdělávací systém je spousta.
 - » Jsou často protichůdné, ale zároveň oprávněné!
- ❖ Jeden centralizovaný systém jim nikdy nevyhoví.
 - » Vždy to bude pro někoho špatně.
- ❖ Řešením nejsou jen samé svobodné školy.
 - » Řešením je decentralizace školství.

Řešení

❖ Úplná odluka školství od státu

- ❖ Úplná odluka školství od státu:
 - » zrušení povinné školní docházky

- ❖ Úplná odluka školství od státu:
 - » zrušení povinné školní docházky
 - » zrušení legislativy regulující školy

- ❖ Úplná odluka školství od státu:
 - » zrušení povinné školní docházky
 - » zrušení legislativy regulující školy
 - » zrušení státních dotací vzdělávání

- ❖ Úplná odluka školství od státu:
 - » zrušení povinné školní docházky
 - » zrušení legislativy regulující školy
 - » zrušení státních dotací vzdělávání
 - » zrušení státní certifikace vzdělání

Jak se vzdělávat?

- ❖ Volnotržně; což nemusí znamenat komerčně.

- ❖ Volnotržní vzdělávání je (například):
 - » soukromá škola (neregulovaná zákony)
 - zisková, nezisková, firemní...
 - » komunitní vzdělávání (střídající se rodiče)
 - » vzdělávání v rodině
 - » různé kurzy, přednášky a podobně

Ale to bychom se nedoplatili!

❖ Stát neposkytuje nic „zdarma“.

Ale to bychom se nedoplatili!

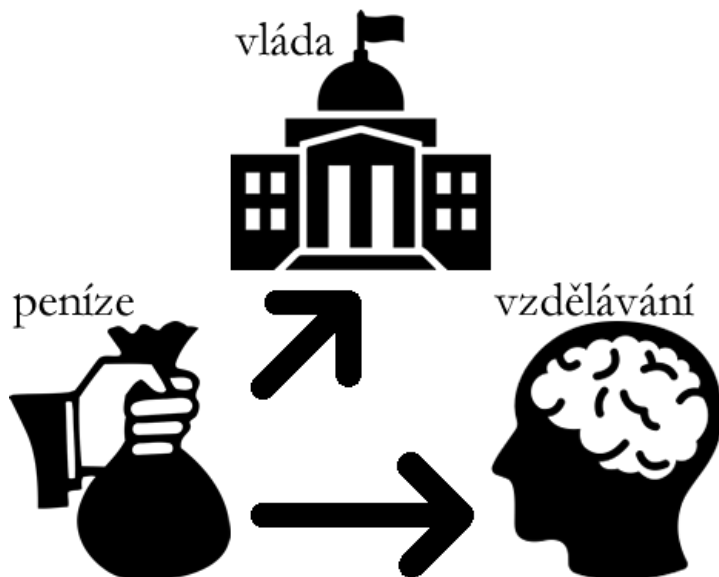
- ❖ Stát neposkytuje nic „zdarma“.
- ❖ Necht' lidem zůstanou jejich peníze.

Ale to bychom se nedoplatili!

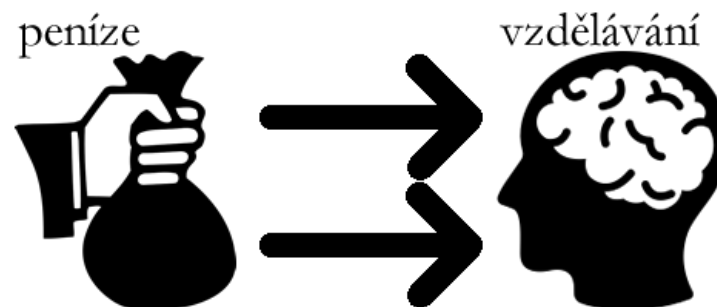

- ❖ Stát neposkytuje nic „zdarma“.
- ❖ Necht' lidem zůstanou jejich peníze.

Dnes máme toto.

Proč by nemělo fungovat toto?

Nerovnost

❖ Nadprůměrně i průměrně majetní si polepší.

Nerovnost

- ❖ Nadprůměrně i průměrně majetní si polepší.
- ❖ Paradoxně si i část podprůměrných polepší!
 - » Cena za „režii státu“.

Nerovnost

- ❖ Nadprůměrně i průměrně majetní si polepší.
- ❖ Paradoxně si i část podprůměrných polepší!
 - » Cena za „režii státu“.
- ❖ Někteří podprůměrně bohatí mohou mít méně.
 - » To však neznamená méně možností než dnes.

Možnosti pro chudé

❖ Charita (dnes není tolik zapotřebí)

Možnosti pro chudé

- ❖ Charita (dnes není tolik zapotřebí)
- ❖ Stipendia a studentské půjčky

Možnosti pro chudé

- ❖ Charita (dnes není tolik zapotřebí)
- ❖ Stipendia a studentské půjčky
- ❖ Firemní školy (smlouva o pracovním poměru)

Možnosti pro chudé

- ❖ Charita (dnes není tolik zapotřebí)
- ❖ Stipendia a studentské půjčky
- ❖ Firemní školy (smlouva o pracovním poměru)
- ❖ Unschooling (spolupráce více rodin)
 - » Tento model funguje v Indii (ač je ilegální).

Ale co když...?

- ❖ Co když se někdo bude mít hůře než teď?
 - » Může se týkat například některých chudých.

Ale co když...?

- ❖ Co když se někdo bude mít hůře než teď?
 - » Může se týkat například některých chudých.
- ❖ Může se stát; kolik životů však ničí státní školy?
 - » A jak školy pomáhají a škodí sociálně vyloučeným?

Ale co když...?

- ❖ Co když se někdo bude mít hůře než teď?
 - » Může se týkat například některých chudých.
- ❖ Může se stát; kolik životů však ničí státní školy?
 - » A jak školy pomáhají a škodí sociálně vyloučeným?
- ❖ Chcete integrovat „problémové děti“?
 - » Jako obecný princip, nebo i mezi své vlastní děti?
 - Něčí děti to totiž být musejí...

Tabulkové platy

- ❖ Kvalita učitele není bez trhu rozumně měřitelná.
- ❖ Učitelé jsou hodnoceni tabulkovými platy.
- ❖ Tento stav odrazuje schopné a láká neschopné.

Certifikační autority

- ❖ Mohou existovat jako samotné firmy.
- ❖ Zaměstnavatelé si mohou vybírat podle školy.
- ❖ Něco jako dnes HR (může být externí i interní).
- ❖ Není třeba státu.

Závěr

- ❖ Současný vzdělávací systém vychovává vojáky.
- ❖ Existují i jiné způsoby, jak vzdělávat děti.
- ❖ Samořízené vzdělávání učí odpovědnosti.
 - » Navíc se nelze nevzdělávat, i kdyby člověk chtěl.
- ❖ Státní školství je inherentně nesvobodné.

Děkuji za pozornost

Diskuse?

❖ Ptejte se, oponujte...

